

til de behandlede emner, somme tider så lærde og så velskrevne, at man får indtrykket af, at der ikke er tale om en introduktion, men om det sidste ord i sagen. Boglisterne, der er udarbejdet af kapitlernes forfattere, er nyttige, dog som nævnt ikke uden alvorlige mangler. Om helheden vil der først kunne dømmes, når vol. V foreligger.

NIELS STEENGAARD

HERBERT MATIS: Hernán Cortés. Eroberer und Kolonisator. Persönlichkeit und Geschichte, Band 45. Göttingen, Musterschmidt-Verlag, 1967. 94 s. Ill. 5,80 DM.

Denne korte fremstilling af Hernán Cortés' liv koncentrerer sig næsten udelukkende om at skildre erobringen af aztekerriget. Der er tale om en rent refererende fremstilling, som støtter sig på velkendte kilder, herunder navnlig Bernal Díaz' klassiske beretning. Forf. har kun interesseret sig lidt for Cortés' politiske spil i forbindelse med erobringen. Om forbundet med Tlaxcala hedder det således lakonisk: »Ein Bündnisvertrag wurde abgeschlossen« (s. 42) uden at der oplyses nærmere om baggrunden.

Forf. har også givet afkald på at skildre Cortés' indsats som kolonisator, og om hans mislykkede bestræbelser på at blive guvernør siges det blot, at han blev bittert skuffet over, at »die Regierung auf seine Erfahrungen und Fähigkeiten in Zukunft zu verzichten bereit war« (s. 88). Hvorfor regeringen var indstillet herpå, søges ikke belyst.

NIELS AMSTRUP

HOLGER BRØNSTED: Kolonitiden i spansk Amerika. København, Gyldendal, 1967. 171 s. 29,50 kr.

Forfatteren finder – med rette – at det spanske herredømme i Amerika har påkaldt sig meget ringe interesse i dansk historisk litteratur, og han har med sin bog villet bidrage til at afhjælpe denne mangel. Det er blevet en engageret fremstilling. Ganske vist hævder forf. (s. 20), at »det skal ikke her blive forsøgt at overmale den »sorte Legende«, som Uforstand og Fjendskab har haft Held til at fabrikere og udgive for historisk Sandhed, med en gylden«, men han mener (s. 21), at »trods alle Misbrug har – Danskernes Optræden paa Grønland alene undtagen – ingen anden europæisk Kolonisation kunnet maale sig med den spanske hverken i Effektivitet eller i humanit Sigte«.

Forf. gennemgår omhyggeligt koloniseringens første årtier, og han fremhæver her, at den spanske krone hurtigt og ret effektivt greb ind for at sikre sine interesser over for *conquistadores*, og at den på forskellig måde søgte at beskytte den indianske befolkning. Han omtaler den hurtige opbygning af et omfattende administrativt apparat til bestyrelse af de nyerhvervede kolonier (eller rettere det nye kongerige, for de spanske besiddelser opfattedes ikke som kolonier, men som et kongerige under den spanske krone).

Det er rigtigt og væsentligt at pege på den dygtighed og energi, som prægede det spanske styre i Amerika i 16. årh. – og det er her gjort langt mere udførligt

og kyndigt, end man før har set i en dansk fremstilling – men på den anden side må man jo nok spørge sig selv, hvorfor den spanske krone ikke var i stand til at opretholde dette effektive styre. Her kan der måske særlig være grund til at pege på ét bestemt forhold, som forf. slet ikke tager i betragtning, nemlig nedgangen i ædelmetalproduktionen i Spansk Amerika i løbet af 17. årh. Da Spansk Amerika ikke havde stort andet end ædelmetal at tilbyde i handelen med Spanien, betød nedgangen i ædelmetalproduktionen, at samhandelen med Spanien gik stærkt tilbage. Dette var en faktor, som medvirkede stærkt til at svække det spanske centralstyre og ligesom isolere Spansk Amerika fra omverdenen.

I denne forbindelse kan også nævnes, at kronen blev mindre interesseret i at begrænse de store godsejeres jorderhvervelser. Ved betaling af en afgift (*composición*) til kronen kunne mere eller mindre lovlig jorderhvervelse blive legaliseret, og dette skete i løbet af det 17. årh. i en langt mere omfattende målestok, end forf.s korte bemærkninger (s. 73) lader forstå. Der lå heri én af forudsætningerne for dannelsen af de store *haciendas*, som netop synes at finde sted i 17. årh., i hvert fald i Mexico, hvor udviklingen er belyst gennem François Chevalier's undersøgelser.

Også på andre punkter kan forf.s synspunkter give anledning til debat. Når det f.ex. om udviklingen i 18. årh. hedder, at »Langt fra at være stillestaaende og forbenet fulgte den spanske Styrelse af Koloniriget med Udviklingen og kom ikke sjældent paa intelligent Maade Tidens Krav i Møde« (s. 129), må det nok siges, at således opfattede den velhavende *criollos*-befolkning i Spansk Amerika næppe kolonistyret. De følte sig netop i modsætning til et centralt kontrolleret styre, som ikke var sindet at give dem den medindflydelse i administrationen, som de mente at have krav på.

I sit forsøg på at yde den spanske kolonisering af Amerika retfærdighed kan det derfor ikke nægtes, at forf. kommer til at undervurdere de problemer, som det spanske styre i Amerika ikke formåede at løse. Men ved den stærke understregning af de positive sider i det spanske herredømme giver fremstillingen et både værdifuldt og tiltrængt bidrag til den sparsomme danske litteratur om Latinamerikas historie.

NIELS AMSTRUP

P. M. HOLT: *Egypt and the Fertile Crescent, 1516-1922*. London, Longmans, 1966. XII + 337 s. 42 sh.

Det er et forsømt emne professoren i arabisk historie ved School of Oriental and African Studies har taget op i denne bog. Den tyrkiske historieskrivning interesserede sig ikke stort for provinsernes historie, de nationale arabiske historikere har ikke følt sig tiltrukket af århundrederne under fremmedherredømme, arkiverne er endnu stort set uudnyttede. Vanskelighederne for den historiker, der vil skildre Ægyptens, Syriens og Iraqs historie under tyrkisk herredømme, fremgår med al tydelighed af litteraturlisten. Enkelte punkter, nemlig hvor der er berøring med Vesten, er grundigt udforsket, bedst dækket er Ægyptens historie i det 19. årh. På andre punkter må Holt fortrinsvis støtte sig til lokal-